

TĖVYNĖS SAJUNGOS-LIETUVOS KRIKŠČIONIŲ DEMOKRATŲ TARYBOS DEKLARACIJA

DĖL RUSIJOS KARO PRIEŠ UKRAINĄ: PRIEŽASTYS IR PASEKMĖS

2022 m. gegužės 29 d.
Vilnius

Nusikalstamas Putino Rusijos karas prieš Ukrainą yra milžiniška tragedija. Tai yra karas ne tik prieš Ukrainą, bet ir paskutinis Blogio Imperijos karas prieš civilizuotą, demokratinį pasaulį. Todėl tai ne tik Ukrainos karas už savo Tėvynę, bet ir mūsų karas už laisvojo pasaulio išlikimą.

Lietuva yra laisvojo pasaulio pasienio, o dabar – ir pafrontės valstybė. Mūsų ilgalaikis strateginis interesas yra siekti, kad šalia Vilniaus esantis Europos geografinis centras taptų ir viso Europos geopolitinio kontinento, išpažįstančio tas pačias civilizacines vertybes, centru. Tai įvyks, jeigu šiame kare Ukraina pasieks pergalę, atverdama galimybes demokratinėms permainingoms ir pačioje Rusijoje. Tai vienintelė garantija, kad kada nors nebebūsime demokratinės erdvės pakraščio valstybė ir galėsime gyventi taikos bei stabilumo kontinento centre.

Rusijos karas prieš Ukrainą ir Europą yra geopolitinė krizė, kuri lems esminius pokyčius visame Europos žemyne: Europos Sąjungoje, Ukrainoje ir net pačioje Rusijoje. Tai pirmoji tokios gelmės krizė. Lietuva turi burti bendraminčius ir partnerius, kad visas Vakarų pasaulis ir visų pirma Europos Sąjunga bei NATO įsisąmonintų, kokios Europos Sąjungos ir Vakarų klaidos santykiuose su Putino Rusija paskatino Kremlių transformuotis į fašistinių režimą, tapusį tarptautiniu agresoriumi. Iliuzinis „Dialogo su Putinu“, o ne „Demokratijos Rusijoje“ prioritetas Vakarų santykiuose su Putino Rusija, nepaisant nei 2008 metų karo prieš Sakartvelą, nei 2014 metų Krymo okupacijos, galų gale lėmė tai, kad Putinas nusprendė, jog gali pradėti karą ir sukelti viso Europos kontinento krizę.

Lygia greta turi būti įvertintos ir ligšiolinės Europos Sąjungos bei NATO klaidos santykiuose su Ukraina ir kitomis Rytų Partnerystės šalimis. Jos jau seniai siekia euroatlantinės integracijos, tačiau Europos Sąjunga nuo pat 2014 metų, o NATO nuo 2008 m., jas paliko „pilkojoje zonoje“ ir taip skatino Putiną klaidingai patikėti, kad Vakarai negins Ukrainos nuo Rusijos agresijos.

Tik tuomet, kai mūsų partneriai Europos Sąjungoje ir NATO tai įsisąmonins, galėsime pasiekti, kad transatlantinė bendruomenė iš šitos gilios geopolitinės krizės išeis sustiprėjusi, pajėgi reikšmingai prisidėti prie Ukrainos pergalės šiame kare ir ryžtingai brėžti naujos saugumo architektūros kontūrus Europos žemyne. Tai padės sutarti dėl Vakarų transatlantinės bendruomenės tolesnės geopolitinės strategijos, kurios pagrindiniai principai turėtų būti tokie:

- antidemokratinė Rusija yra didžiausia grėsmė Europos kontinento saugumui. Putinizmas yra tapęs nauju XXI amžiaus iššūkiu - fašizmu ir stalinizmu viename, su fašistiniame režime būdinga ideologija, neigiančia kitos nacijos teisę egzistuoti; su fašistiniais brutaliais karinės agresijos metodais, pereinančiais į genocidą; su fašistine ir stalinine totaline Rusijos visuomenės indoktrinacija ir kontrole; XXI amžiuje į Europos kontinentą sugrįžo Stalino laikų žudymai, prievartavimai, net deportacijos. XX amžiuje Vakarai sugebėjo įveikti nacistinio fašizmo grėsmę ir šiandieninė Vokietija yra stabili demokratija, tuo tarpu tarptautiniu mastu neįvertintas stalinizmas atgimė kaip putinizmo grėsmė visos Europos saugumui.
- vienintelis būdas pašalinti putinizmo grėsmę Europos žemyno saugumui – su fašistiniu/stalininiu Kremliaus režimu elgtis taip, kaip Vakarai elgėsi su nacistiniu Hitlerio režimu: Ukrainos karinę pergalę turi lydėti naujasis Niurnbergo Tribunolas, o po to – nuosekli Vakarų parama demokratijos kūrimui Rusijoje. Būtent taip Vakarai padėjo buvusiai nacistinei Vokietijos visuomenei transformuotis į šiandieninę Vokietijos demokratiją; Putino fašistinio režimo visišką sutriuškinimą Ukrainos karo frontuose ir efektyviai sankcionuojant Rusijos ekonomiką yra būtina sąlyga tam, kad ilgainiui ir Rusija galėtų nuo savojo fašizmo pasveikti;
- tuo tikslu Vakarai turi ženkliai padidinti sunkiosios ginkluotės tiekimą Ukrainai. Europos Sąjunga privalo lygiuotis į Jungtinių Valstijų teikiamos paramos apimtį ir „lend-lease“ metodus: bendra JAV ir ES teikiamos ginkluotės apimtį turi viršyti 120 milijardų eurų per 2022 metus. Pastaruoju metu Jungtinės Valstijos savo paramą padidino iki 40 milijardų eurų, tuo tarpu Europos Sąjungos parama ginkluotės tiekimui per ES Taikos instrumentą kol kas siekia tik 2 milijardus eurų;
- sankcijos turi padėti Europos Sąjungai išsivaduoti nuo rusiškos energetinės priklausomybės ir sustabdyti milžiniškus finansinius mokėjimus į Kremliaus sąskaitas, nes kitaip Europos Sąjunga ir toliau finansuos Kremliaus karinę mašiną. Sankcijos turi galioti tol, kol paskutinis Rusijos okupacinės kariuomenės kareivis nepaliks okupuotų Ukrainos teritorijų – ne tik okupuotų po šių metų vasario 24-osios, bet ir tų Krymo bei Donbaso žemių, kurios buvo okupuotos po 2014 metų;
- demokratinis pasaulis turi nedelsiant įsteigti specialųjį Tarptautinį tribunolą Putino agresijos prieš Ukrainą nusikaltimui tirti. To reikalauja ne tik tarptautinis teisingumas, kurio nusipelno tiek Ukrainos visuomenė, tiek ir visas demokratinis pasaulis. Tribunolo įsteigimas padėtų Vakarų lyderiams atsikratyti pagundos tęsti „dialogą su Putinu“ ir bandyti grįžti prie įprastinių santykių „business as usual“: „dialogas“ su nusikaltėliu, kurio veiksmus tiria Tarptautinis tribunolas, taptų nusikalstamu kolaboravimu su nusikaltėliu;
- Rusijos karinė agresija prieš Ukrainą, jos vykdomos Ukrainos žemės ūkio produkcijos ekspropriacijos bei Ukrainos jūrų uostų blokada gresia sukelti globalią maisto, pirmiausia grūdų, krizę, kuri stipriai paveiks skurdžiausias ir pažeidžiamiausias pasaulio valstybes, todėl būtina sustabdyti Rusijos agresiją ir užtikrinti Juodosios jūros uostų saugų veikimą. Tam Ukraina arba turi gauti tiek specialios ginkluotės, kad galėtų tai padaryti pati – arba Vakarų bendruomenė turi užtikrinti saugų laivybos koridorių iš Odesos uosto;
- net ir tebesitęsiant karui, svarbu, kad Europos Sąjunga jau dabar pasiūlytų būsimų santykių su demokratine Rusija viziją tam, kad eiliniai rusai suvoktų, jog ir jie gali turėti galimybę gyventi normalų, padorų, garbingą gyvenimą, kokį gyvena europiečiai. Tačiau

kad tai įvyktų, pačioje Rusijoje turi įvykti esminė moralinė transformacija atsikratant fašistinio režimo;

- jau birželio 22-23 d. vykiančioje Europos Sąjungos Vadovų Taryboje Ukrainai turi būti suteiktas šalies kandidatės į Europos Sąjungos narius statusas ir nedelsiant pradėtos derybos dėl narystės. Tai vienintelis būdas Europos Sąjungai ištaisyti savo geopolitinę klaidą ir nebepalikti Ukrainos „pilkojoje“ zonoje. Tai turės poveikį net ir Kremliaus siekiams toliau tęsti karą prieš Ukrainą, nes karas prieš kandidatę į ES narius politiškai ir psichologiškai sunkiau pateisinamas, negu karas prieš valstybę, paliktą „pilkojoje“ zonoje;
- Lietuva turi siekti, kad Europos Sąjunga iš esmės peržiūrėtų savo plėtros ir kaimynystės politiką, kadangi besitęsianti šitos politikos stagnacija [tiek Vakarų Balkanų, tiek Rytų Partnerystės šalių atžvilgiu] išryškina Europos Sąjungos geopolitinį neryžtingumą, politinės lyderystės stoką bei lemia „švelniosios galios“ praradimą, skatindama autoritarinius režimus vis agresyviau elgtis Europos Sąjungos artimiausioje kaimynystėje;
- Lietuva turi imtis iniciatyvos ir burti į bendraminčių koaliciją tas šalis, kurioms tikrai rūpi Ukrainos, o drauge ir Europos, ateitis ir kurios per šį dešimtmetį pirmininkaus Europos Sąjungai: be Lietuvos (kuri antrą kartą pirmininkaus Europos Sąjungai 2027 m.), joms priklauso Čekija (2022), Švedija (2023), Danija (2025), Lenkija (2025), Latvija (2028), Slovakija (2030). Šios šalys turi sutarti, kad jų pirmininkavimo svarbiausiu prioritetu bus Ukrainos integracijos į Europos Sąjungą pažanga;
- Atitinkamai, pritardami Suomijos ir Švedijos narystei NATO, mes kartu turime išlaikyti atviras duris ir Ukrainos stojimui į transatlantinį aljansą;
- Ukrainos atstatymas po karo yra Vakarų moralinė pareiga, Lietuva privalo būti šio atstatymo proceso šerdyje: reikšmingai prisidėdama kaip donorė, padėdama parengti tinkamą visą atstatymo plano finansavimo, įgyvendinimo bei valdymo architektūrą. Toks daugiamilijardinis savo finansine apimtimi „Naujasis Maršalo planas“ turi padėti Ukrainai ne tik atkurti jos sugriautą infrastruktūrą, bet ir padėti modernizuoti ekonomiką, kad ji atitiktų europinius standartus ir taip būtų paklotas pamatas pačiai Ukrainai sparčiau integruotis į Europos Sąjungą.

Tėvynės Sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų Taryba yra įsitikinusi, kad iš šios geopolitinės krizės Europos Sąjunga ir NATO gali išeiti stipresni. Tačiau tiek artimiausiu laikotarpiu, tiek ir visą ateinantį dešimtmetį ši krizė spręsis visų pirma Ukrainoje, kuri bus rimčiausias išbandymas visai transatlantinei bendruomenei. Lietuva turi būti pasiruošusi ne tik tiesiogiai padėti Ukrainai, bet ir grumtis už Ukrainą – ir už kitokią Europos Sąjungą bei kitoki visą Europos kontinentą – Vakarų sostinėse ir Europos Sąjungos bei NATO institucijose, nes tai taip pat yra ir kova už saugesnę Lietuvą, kurią mūsų politinė jėga visada laikė savo politikos svarbiausia nuostata.

TS-LKD pirmininkas

Gabrielius Landsbergis